

KAMU YÖNETİMİNDE “YENİ ÖTESİ” BİR ARAYIŞ: “YENİ KAMU YÖNETİMİ ÖTESİ”

A “POST NEW” SEARCH IN PUBLIC ADMINISTRATION: “POST NEW PUBLIC MANAGEMENT”

Cansu KAYMAL¹

1. Arş. Gör., Kocaeli Üniversitesi,
kaymal.cansu@gmail.com,
<https://orcid.org/0000-0002-9265-8779>

Makale Türü **Article Type**
Araştırma Makalesi Research Article

Başvuru Tarihi/Application Date
28.08.2020

Yayına Kabul Tarihi/Acceptance Date
14.10.2020

DOI
10.20875/makusobed.787080

Öz

Bu çalışmada, yeni kamu işletmeciliğinin başarısız olarak değerlendirilmesinin nedenleri ve yeni kamu işletmeciliği ötesi bir arayışın neden yükselişe geçtiği sorularına odaklanılmıştır. Çalışmada yeni kamu işletmeciliği ötesi anlayışın ortaya çıkmasının nedenleri, yeni kamu işletmeciliğinin uğradığı başarısızlığın sonuçlarına dayandırılmıştır. Bu bağlamda, geleneksel kamu yönetiminin yerine yeni kamu işletmeciliğinin geçişi gibi, yeni kamu işletmeciliği ötesi anlayışın da bir yer değiştirme olup olmadığı ve yeni kamu işletmeciliği anlayışının küresel çapta bir başarı sağlayıp sağlayamayacağı sorgulanmıştır. Literatür taraması kullanılan bu çalışmada, kamu yönetimi disiplininin öncülüğünü üstlenmiş akademisyenlerin görüşlerine karşılaştırmalı bir yöntemle yer verilmiş ve yeni kamu işletmeciliği yeni kamu işletmeciliğinin eksiklikleri ve yeni kamu işletmeciliği ötesi gibi meseleler bu akademisyenlerin düşünceleri ışığında ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Kamu yönetimi, Yeni Kamu İşletmeciliği, Yeni Kamu İşletmeciliği Ötesi*

Abstract

This study focuses on the causes of disappointments created by the new public management and why the search for a post new public management has been on the rise. In the study, the reasons for the emergence of post new public management are based on the results of the failure of the new public management. In this context, they are questioned whether or not post new public management is a substitution just like transition of the traditional public administration to new public management and post new public management will ensure a global success. In this study, which uses the literature review, the opinions of academicians who are pioneering the public administration discipline are included in a comparative way and issues such as new public management, deficient of new public management and, post new public management are discussed in the light of these academician's opinions.

Keywords: *Public Administration, New Public Management, Post New Public Management*

EXTENDED SUMMARY

The traditional understanding of public administration has been insufficient to respond to the political, economic, economic, social and technological developments occurring on a global scale. The new public management approach is a system developed to find solutions to the problems caused by these inadequacies. The changes that occur with the new public administration, have some citizen-oriented goals such as minimizing the state in terms of its duties and powers, giving speed and efficiency to slow and inefficient bureaucracy, and preventing corruption by making the management transparent. However, the new public management approach was criticized on the grounds that it failed to fulfill its promises to be high quality and efficient, and to prevent corruption by providing transparency and accountability.

Another criticized aspect of the new public management approach is its decentralization tendency. These criticisms stem from the notion that a minimized state is inadequate to reply to disasters such as wars, natural disasters, terrorist incidents and epidemics that took place in the 1990s and continues to exist today. As such disasters increase the need for a central and powerful state, the new public management's understanding of the small state is suspicious. The failure of the new public management to fulfill its promise of efficiency, the decline in the quality of public services, the undermining of the hierarchical control over political leaders, the disintegration of the public apparatus by damaging the democratic practice of the public administration are the main reasons for the criticism of the new public management.

The system of delegation of duties and powers in the new public management approach has been accused of causing coordination weaknesses. The need for central and powerful states and carrying out duties and powers in a coordinated manner has created some quests beyond the new public management. The new post-public management approach, which is the main focus of this study, basically aims to bring a solution to the needs and coordination problems and to reply to need of a central and strong state.

As a remedy for the problems created by the new public management, the core ideas of the post new public management have tightened the central political order through structural reintegration. Post new public management, on the other hand, tries to find a solution to the coordination problem created by the new public management. In addition to the horizontal coordination between state institutions and sectors, it has been emphasized that the control of this coordination should come from the top. Increased coordination between sectors has not only led to counter-sector programs and the formation of strong communication networks, but also to collaborating among public institutions with user or customer groups has led to more pragmatic practices.

Although post new public management, which has led to centralization in Anglo-Saxon countries since the late 1990s and has yielded successful results, seems to be a return to the past, it should be considered as a synthesis of the potentially beneficial aspects of old and new reforms. Regardless of the label and content of the reforms set, it is unrealistic to expect uniform regulations to achieve the same level of success everywhere, regardless of the specific characteristics of societies.

1. GİRİŞ

Küresel çapta yaşanan birtakım ekonomik sorunlar, teknolojik değişim, küreselleşme gibi birtakım altyapısal değişim ve sorunlar, üstyapısal olarak hâkim ideolojinin de değişimi konusunda belirleyici olmuş, yeni yükselen yeni sağ partiler ve o partilerin sempaticanlarınca sosyal refah devleti sorgulamalara, tenkitlere maruz kalmıştır. Ekonomik krizlerin ve israfların sorumlusu olarak görünen, bürokratik, hayatın her alanına müdahale eden, verimsiz, hantal sosyal refah devleti, yerini esnek, küçük, moderatör, adem-i merkezîyetçi, tutumlu, verimli, hızlı bir devlet yapısına bırakmıştır. Bunun yanında geleneksel kamu yönetimi sadece ekonomik verimsizlik ve hantallık suçlamalarıyla değil, kapalılık ve gizlilikle yani yolsuzluklar için elverişli bir zemin olmak suçlamalarıyla da yüzleşmek zorunda kalmıştır. Oysa yerine geçen yeni kamu işletmeciliği anlayışı doğrultusunda çerçeveslenen devlet ve ona doğrudan ve dolaylı olarak bağlı kamu kurum ve kuruluşları özel sektör gibi tutumlu, verimli ve hızlı hizmet sunma kapasitesine sahip olmanın yanında açık, şeffaf ve hesap verebilir olmayı da vaat etmiştir.

1980'lerden beri Anglosakson ülkelerde başlayan (Dreschler, 2005, s. 1) ve bir dalga hâlinde hemen dünyanın her ülkesine yayılan bu reform hareketleri her yerde aynı başarıyı gösterememiştir. Bu durumun yarattığı hayal kırıklığı, yeni kamu işletmeciliği anlayışının sorgulanmasını ve eleştirilmesini de beraberinde getirmiştir. Bu eleştiriler temelde, devletin güç kaybetmesi ve küresel sorunlarla başa çıkma kapasitesini yitirmesi, denetim ve koordinasyon zayıflıkları, işletme müşterisi olarak görülen vatandaş ile girişimci olarak görülen idarecilerin hizmet ilişkilerinin kamu yararı amacından sapması, hizmetlere erişimde sosyal eşitsizliklerin oluşması, rol belirsizliklerinin ve güvensizlik ortamının oluşması şeklinde sıralanabilir (Christensen, 2016, s. 2).

Bu sorunlar, alanın önde gelen akademisyen ve yöneticilerini farklı arayışlara itmiştir. Yeni kamu işletmeciliği reformlarının bazı konulardaki başarısızlıklarını ve her ülkede aynı düzeyde başarılı olmadığını gören kamu yöneticileri; denetim ve küresel sorunlarla başa çıkabilecek kapasitede bir devletin varlığını, devlet-kamu kurumları-özel sektör arasında işbirliğini, devlet birimleri arasındaki koordinasyonu, net belirlenmiş görev ve yetkilerin varlığını gerekli görmek gibi asgari müştereklerde birleşmişlerdir. Christensen ve Laegreid'in belirttiği gibi merkezileşme ile desantralizasyon, denetim ile özerklik, formal ve informal ağlar arasında bir denge olması gerektiği türünden fikirler yükselmiştir (Jun, 2020, s. 161). Çalışmanın konusu olan "yeni kamu işletmeciliği ötesi", bu düşüncelerin sonucudur. Yeni kamu işletmeciliğinin eksikliklerini tamamlamak için ortaya çıkan yeni kamu işletmeciliği ötesi salt bir geriye dönüşü, kamu yönetiminin başladığı noktaya dönüşünü temsil etmemektedir. Belli bir ideolojiyi temsil eden geleneksel kamu yönetimi ile karşıtı bir ideolojiyi temsil eden yeni kamu işletmeciliği anlayışının karşısında, yeni kamu işletmeciliği ötesi anlayış, eklektik bir sistem, pragmatik bir tepkidir.

Bu bağlamda çalışmanın ilk bölümünde yeni kamu işletmeciliğinin düşünsel ve uygulamalı boyutta ne anlama geldiği, farklı akademisyenlerin görüşleri ışığında tartışılmıştır. İkinci bölümde, yeni kamu işletmeciliğinin sorunlu yönleri, yeni kamu işletmeciliğine yöneltilen eleştiriler bağlamında ele alınmıştır. Üçüncü ve son bölümde ise, yeni kamu işletmeciliği ötesi anlayışının neden gündeme geldiği ve kavramın neyi ifade ettiği anlaşılmaya çalışılmıştır. Çalışma nitel araştırma yöntemiyle yapılmış ve literatür taraması metodu kullanılarak yeni kamu işletmeciliği ötesi kavramı ve onun yükselişe geçmesine neden olan faktörlere ilişkin bir analiz yapılmıştır.

1.1. Yeni Kamu Yönetimi Kavramı

1980'lerde Anglo-Amerikan ülkelerinden gelen; Dünya Bankası, IMF gibi finans kurumlarının çoğu tarafından büyük bir coşkuyla teşvik edilen yeni kamu işletmeciliği, kamu yönetiminde son dönemlerin en önemli reform hareketi olmuştur. Yeni kamu işletmeciliğinin egemenliği, dünya çapında yaşanan ekonomik krizlerin sorumlusunun refah devletinin müsrifliği ve verimsizliği olduğu varsayımından hareketle neo-liberal politikalara sarılan hükümetlerin yükselişine koşut olarak kendini göstermiştir. Yeni kamu işletmeciliği, piyasa ekonomisi düşüncesine dayanır. Yeni kamu işletmeciliğinin amacı kamu faaliyetlerinin işletme yönetiminin verimlilik anlayışına göre uygulanması ve devletin minimize edilmesidir. Yeni kamu işletmeciliği anlayışı, insan davranışlarını kar maksimizasyonu amacıyla motive eder (Drechsler, 2005, s. 7).

Dunleavy ve Hood, yeni kamu işletmeciliğini kamu sektörü organlarını yönetim, raporlama ve işletme yöntemlerine yakın muhasebe metotlarına yaklaştırmak için yeniden örgütlenme yolunun özet bir açıklaması olarak kullanmıştır. Yazarlara göre yeni kamu işletmeciliğine giden değişim, bütçeleri girdilere değil çıktılara göre ve muhasebe açısından şeffaf hâle getirerek düzenlemek; örgütleri temsilci ilişkiler

zinciri olarak ve teşvikleri performansla ilişkilendirilen bir sözleşmeler ağı olarak görmek; bazı fonksiyonların yarı sözleşmeli ve yarı piyasa biçimleri içinde yerine getirilmesi; aracilar, kamu kurumları, şirketler ve kâr amacı gütmeyen kuruluşlar arasında rekabet sağlayıcı rolleri açmak; yetki dağılımında mümkün olan en küçük birime öncelik vermek gibi yollarla sağlanmıştır (1994, s. 9). Ancak Dunleavy ve Hood, yeni kamu işletmeciliğini salt bir işletmecilik olarak görmenin indirgemeci bir tutum olduğunu ifade etmiştir (1994, s. 16).

Kaabolian'a göre birçok ülkede el zamanlı meydana gelen siyasetten ekonomiye kadar her alanı kapsayan reformların toplamı yeni kamu işletmeciliği olarak tanımlanır (1998, s. 189). Ancak yeni kamu işletmeciliğinin bir paradigma değişikliği olup olmadığı meselesi tartışmalıdır. Nagel'e göre yeni kamu işletmeciliği doğrultusunda yapılan reformlar prensip üzerine temellenmiş değişiklikler olarak görülmelidir. Nagel, yeni kamu işletmeciliğini özünde piyasa mekanizmalarının kamu sektörüne uyarlanması olarak görmüştür (1997, s. 349 akt. Kaabolian, 1998, ss. 189-190). Reform hareketlerinde müşteri hizmetleri, performansa dayalı sözleşme, rekabet, piyasa teşvikleri ve serbestleşme gibi idari yöntemler kullanılmıştır (Banelay ve Kaabolian, 1990; Osborne ve Gaebler, 1992 akt. Kaabolian, 1998, s. 190).

Hood, 1980'lerde bir dizi OECD ülkesinde yeni kamu işletmeciliği anlayışı doğrultusunda yaşanan değişimin merkezine hesap verebilirlik ilkesini koymuştur. Hood'a göre, muhasebe alanında yapılan değişiklikler geleneksel kamu hesap verebilirliği modellerine karşı yükselen eleştirilere bir koşul olarak gelişmiştir. Geleneksel kamu yönetimi açısından hesap verebilirlik, yolsuzluğun sınırlandırılmasına bağlıdır. Hood, geleneksel kamu yönetiminin kendi içine kapalı ve güvensiz ortamını vurgulamış, yeni kamu işletmeciliğinde kamu ile özel sektör arasındaki farkları azaltarak, geleneksel kamu yönetimindeki dar kalıplı hesap verebilirliğin anlamının genişletildiğini vurgulamıştır. Bu yeni geniş anlamli hesap verme modelinde kilit rol, muhasebededir (Hood, 1995, ss. 93-94). Hood'a göre, yeni kamu işletmeciliği değişikliklerinin farklı boyutları vardır. Bu boyutlar şu şekilde sıralanabilir: Kamu kurumlarının her bir kamu sektörü için ayrı ayrı yönetilen şirketleşmiş birimlere ayrıştırılması, kamu ile özel arasında rekabet, özel sektör yol ve yöntemlerini kamuda kullanma eğilimi, kaynak kullanımında disiplin ve hizmetleri daha az maliyetle sunma arayışı, hizmetlerin kapsam ve içeriği bakımından açık ve ölçülebilir performans standartlarına doğru bir ilerleme, kamu kurumlarını geleneksel tarzdan ziyade mevcut çıktı ölçütlerine göre denetlemek (Hood, 1995, ss. 95-97).

Osborne ve Gaebler, yeni kamu işletmeciliğini mekanik kurullarla işleyen bir sistemden ileri bir devlet anlayışına geçiş olarak tarif ederek yeni kamu işletmeciliğine olumlu bir anlam atfeder (Osborne ve Gaebler, 1992 akt. Hood, 1995, s. 94). Aucoin, yeni kamu işletmeciliğinin tüm devletler için örgütsel düzenleme ihtiyacı yarattığını savunmuştur (Aucoin, 1990 akt. Hood, 1995, s. 94). Ostrom'a göre kamu yönetimi tarihindeki pek çok doktrinel değişim Amerikan kamu yönetimi düşüncesi sayesinde (Ostrom, 1974 akt. Hood, 1995, s. 98), Small kamu yönetimindeki işleyişin özel sektörden ayrıştırılmasını 16. yüzyıl Alman yönetim düşüncesine dayandırır (Small, 1909 akt. Hood, 1995, p. 98). Yeatman ve Pusey yeni kamu işletmeciliğinin gelişimiyle yeni bir sınıf oluşumu gerçekleşmiştir (Yeatman, 1987, ss. 350-351 ve Pusey, 1991 akt. Hood, 1995, s. 102).

Hood, yeni kamu işletmeciliğine olumlu baksa bile, yeni kamu işletmeciliğinin daha iyi hizmet sunumu için çok amaçlı anahtar olarak sunulmasını tartışmaya açmıştır (1991, s. 3). Yeni kamu işletmeciliğinin, hizmette birim başına düşen maliyeti azaltma vaadini yerine getirebilmek adına kamu hizmetlerindeki kaliteden taviz verdiği yönündeki eleştirilere dikkat çeken Hood (1991, s. 9), kamu yönetiminde ekonomi ve tutumluluk, dürüstlük ve adalet, güvenlik ve esneklik olmak üzere üç değerler kümesi olduğunu ve yeni kamu işletmeciliği anlayışının bu değerler kümesinde ekonomi ve tutumlulukla ilgili olduğunu ifade etmiştir (1991, s. 12).

Yeni kamu işletmeciliği anlayışı kamu yönetimi alanında çalışan, refah devleti anlayışını eleştiren neo-liberal akademisyenler, bürokratlar ve politikacılar tarafından kurtarıcı bir paradigma değişikliği olarak heyecan uyandırmıştır. Ancak, verimlilik vaadini yerine getirememesi, koordinasyon sorunları ortaya çıkarması, devletin gücünü zayıflatıp asli görevlerini yerine getiremez duruma getirdiğinin iddia edilmesi türünden nedenlerle yeni kamu işletmeciliği anlayışı da birtakım eleştiri ve şüphelerle karşı karşıya kalmıştır. Bu yüzden "yeni kamu işletmeciliği ötesi" anlayışına doğru bir yönelim başlamıştır.

1.2. Yeni Kamu İşletmeciliği Anlayışının Sorunlu Yönleri

Yeni kamu işletmeciliği anlayışı, Anglo-Sakson ülkelerinde 1980'lerin başlarında geleneksel kamu yönetiminin kusurlarına, ekonomik krizlere, siyasi ve idari liderler arasındaki güven eksikliğine tepki olarak doğmuş ve daha çok liberal bir ekonomik yapılanmayı benimsemiştir (Aberbach ve Christensen, 2001, ss. 404-405; Boston vd., 1996, ss. 16-25). Yeni kamu işletmeciliği, verimlilik vaadini yerine getirememiş olduğu gibi (Boyne vd., 2003 akt. Christensen, 2016, s. 3), kamu hizmetlerindeki kalite düşüklüğü ve sosyal yetersizliklerin artması nedeniyle de eleştirildi (Fountain, 2001, ss. 55-56; Stephens, 1996)

Dreschler, yeni kamu işletmeciliğinin sorunlu yönlerini tespit etmek için öncelikle kamu ile özel arasındaki ayrımı anlamak gerektiğine dikkat çekmiştir. Devlet, güç tekeline sahip ve kamu yararını önceleyen, özel ise kâr maksimizasyonunu hedefleyen sistemlerdir. Oysa yeni kamu işletmeciliği bu ikisi arasında hiçbir ayırım gözetmemektedir. İşletme metotlarının kamu yönetiminde, devletin temel önceliklerinde bir değişiklik meydana getirir: düşük maliyetle hizmet sunmak ve hızlı olmak gibi amaçları, kalite, eşitlik, süreklilik gibi amaçların öncesine koyar (2005, s. 8). Ayrıca Dreschler verimlilik anlamında bile yeni kamu işletmeciliğinin başarısızlığını vurgulamış ve reformların refah ve verimlilikte Batı Avrupa ve diğer OECD ülkelerinde nispi bir başarısızlıkla sonuçlandığını ifade etmiştir. Dreschler, vatandaşların yalnızca müşteri, katılımcı boyutuna indirgenmesinin devleti güçsüzleştirdiğine, idari kapasiteyi aşındırdığına girişimci bürokratları güçlü ve sorumsuz kıldığına dikkat çekmiş, proje yönetiminin faydalı ancak geleneksel yöntemlerden pahalı olduğunu da eklemiştir. Ayrıca Dreschler, yeni kamu işletmeciliği reformlarının her kültür ve toplumsal yapıda uygulanabilecek en iyi yol olduğu iddiasını da indirgemeci bulmaktadır (2005, s. 9).

Yeni kamu işletmeciliğini birçok açıdan sorunlu bulan Dreschler, yeni kamu işletmeciliği anlayışı gereğince devletin etkisinin azalacağı, devletin yapısal ve işlevsel olarak minimize edileceği düşüncelerini de yerinde bulmaz. Buna göre, bilgi işlem teknolojilerinin güçlenmesi, kilit ekonomi ve kalkınma meseleleri, sürdürülebilirlik, terör ve güvenlik türünden sorunlar güçlü bir devletin mevcudiyetini gerekli kılar. Dreschler, yeni kamu işletmeciliğinin salt bir modanın ötesinde bir şey olduğunu kabul etse de, yeni kamu işletmeciliği uygulamalarından biri olan siyasetçilerin danışma amaçlı uzmanlara başvurma trendini popüler olanı kullanarak meşruiyet devşirmek amacına hizmet etmek olarak düşünür. Son olarak Dreschler yeni kamu işletmeciliğini “yönetişim” ve “iyi yönetişim” ilkeleri bağlamında eleştirir. “İyi” kavramının göreceliliğine vurgu yapan Dreschler, ilkelerin üniter bir çerçeveyi içerdiğini; şeffaflık, verimlilik, katılım, sorumluluk, piyasa ekonomisi, demokrasi, hukuk devleti ve adalet gibi ilkeleri kapsadığını söyler. Bunların hepsi şüphesiz iyidir ancak Dreschler bu ilkelerin zamana ve mekâna bağlı olarak farklı uygulandığını, gelişmiş ülkelerde zaten bunları uygulamak için gerekli koşulların oluştuğunu ancak gelişmekte olan ülkeler açısından iyi yönetişim talebinin “neo-sömürgeci emperyalizm”in bir biçimi olarak görüldüğünü ifade eder (2005, ss. 10-20).

Yeni kamu işletmeciliği anlayışını eleştirenler, bu anlayışın etkinlik ve etkililik ilkelerine olan katkısını görmezden gelmeseler de bu etkinlik ve etkililiğin demokratik değerler çerçevesinde olması gerektiğini vurgulamışlardır (Denhardt vd., 2009, s. 1270). Yeni kamu işletmeciliği anlayışının üretim, girdi ve performans odaklı yaklaşımlarına karşın, yeni kamu işletmeciliğine ilişkin eleştiriler sıklıkla vatandaşlık, demokrasi, hesap verebilirlik, cevap verebilirlik gibi ilkelere vurgu yapmıştır (Bourgon, 2009, s. 201).

Yeni kamu işletmeciliği anlayışının siyasetten uzaklaşması (depolitizasyon) ve piyasaya ekonomisine yaklaşmasıyla ilgili farklı görüş ve eleştiriler mevcuttur. Terry'e göre, piyasa odaklı kamu yöneticisi modeli demokratik yönetim açısından sorunludur. Çünkü kamu yöneticileri, kişisel çıkarları tarafından motive edildiğinde ortak iyiyi gözetme amacından uzaklaşabilir (Terry, 1995, s. 5). Cook, yeni kamu yönetimi tarafından tasarlanan kamu yöneticisi modeli hususunda Terry'e katılmakla birlikte, yeni kamu işletmeciliğinin kavramlarından biri olan müşteri hizmetleri kavramını da eleştirerek vatandaşlara müşteri muamelesi yapmanın istenmeyen sonuçlara yol açabileceğini vurgular. Çünkü müşteri, politik yaşamın kamusal varsayımlarının aksine bireyci bir yönelim taşır. Müşteri rolünü güçlendirmek vatandaşların sorumluluklarını ve siyasi rejimdeki hakları ve başkalarıyla olan ilişkileri görme biçimini olumsuz yönde etkileyebilir (Cook, 1996, s. 21). Kelly, yeni kamu işletmeciliğinin rasyonel seçim temellerinin kapsayıcı bir yönetim sürdürme çabası olan heterojen toplumlarda demokratik kurumların meşruiyeti açısından sakıncalı olacağını ileri sürer. Azınlık grupları bireysellik ve kâr maksimizasyonu ile alakalı evrensel gibi görünen normları reddetmiş olabilir (Kelly vd., 1995, s. 116). Behn, Terry ve Cook'un aksine kamu yöneticilerinin kurucu ve girişimci rolünü önemsemekle birlikte bu kişilerin faaliyetlerinin kurumların performanslarını iyileştirmekle sınırlı kalınmaması ve demokratikleşmeye de hizmet etmesi

gerektiğini savunur (Behn, 1991, ss. 495-497). Lynn de Behn gibi düşünmekle birlikte, kamu kurumlarının performans sözleşmesi, sonuç hedefleri, çıktı önlemleri gibi konuların müzakere edilmesini siyasi olarak belirlenecek kararlar olarak yorumlar (Lynn, 1996, s. 24).

Hood'a göre, yeni kamu işletmeciliğine çeşitli nedenlerden dolayı karşı gelinmiştir. Bu nedenlerden birini bir hikâyeden mülhem "imparatorun yeni giysileri" olarak ifade eder. Buna göre, devlet aynı şeyleri sadece farklı araçlarla yapmaktadır. İkinci bir neden, hizmet maliyetlerini düşürmek adına kamu hizmetlerine zarar verildiği iddiasıdır. Üçüncü neden, kamu yararını teşvik ettiği söylemine karşın gerçekte tikel çıkarlar peşinde koşmasıdır. Yeni kamu yönetimine karşı gelinmesinin dördüncü nedeni ise, evrensellik iddiasına yöneliktir. Buna göre farklı idari değerlerin temel bakış açıları için farklı tavsiyeleri vardır ve tavsiyeler, sistemin ayarlarının değiştirilmesinde bir içerik taşır (1991, s. 9).

Dunleavy ve Hood, yeni kamu işletmeciliğine yöneltilen temel eleştirileri kadercı eleştiri, hiyerarşik eleştiri, bireyci eleştiri ve eşitlikçi eleştiri olmak üzere dört başlık altında toplamıştır. Kadercı eleştiriye göre, yeni kamu işletmeciliği, geleneksel kamu yönetiminin temel iklimini değiştiremez. Hiyerarşik eleştiriye göre, yeni kamu işletmeciliği sistem genelinde uyumu aşındırır ve kamu sektörünü kontrolden çıkarır. Bireyci eleştiriye göre, yeni kamu işletmeciliği bireyselleştirilmiş sözleşme hakkının kötü bir ikamesinden başka bir şey değildir. Eşitlikçi eleştiriye göre ise yeni kamu işletmeciliği yolsuzluğu teşvik etme, üst düzey yöneticilerin kişisel çıkarlarına göre hareket etme ve hesap verebilirliği zayıflatma potansiyeline sahip olduğudur (1994, ss. 10-12). Osborne ve Gaebler'in tek bir yeni kamu işletmeciliği modelinin kaçınılmaz ve küresel bir hareket olduğu (Osborne ve Gaebler, 1992 akt. Dunleavy ve Hood, 1994, s. 13), Dunleavy ve Hood bu alandaki makul bir geleceğin tek değil, çoklu olduğunu öne sürer (1994, s. 13).

Kısacası geleneksel kamu yönetiminin kötü yönlerini iyileştirme vaadiyle yükselişe geçen yeni kamu işletmeciliği anlayışının bu vaatlerini yerine getirip getirmediği kamu yönetimi disiplini de Denhardt, Dreschler, Terry, Christensen vb. önde gelen akademisyenler tarafından sürekli tartışılmıştır. Kamu yönetiminin verimlilik vaadini yerine getirememesi (Boyne vd., 2003, s. 16), kamu hizmetlerinde kalitenin düşmesi (Fountain, 2001, s. 5; Stephens, 1996), siyasi liderler üzerindeki hiyerarşik denetimin baltalanması (Pollitt ve Bouckaert, 2011, s. 106) ve kamu yönetiminin demokratik uygulama temeline zarar vererek kamu aygıtını parçalaması yeni kamu yönetiminin maruz kaldığı eleştirilerin başlıca nedenleridir. Zanetti ve Adams'ın gözlemlerine göre yeni kamu işletmeciliği, mutlak sadakat isteyen "yeni Leviathan" hâline gelmiş ve kamu yönetiminin güvenlik açığı artmıştır (Zanetti ve Adams, 2000, s. 535). Yeni kamu işletmeciliği, yapısal devrimin sonucu olarak rollerin ve rol belirsizliklerinin, dikey uzmanlaşmanın, aşırı yönetsel özerkliğin, istikrarsızlıkların, denetimsizlik ve güvensizliğin, yapısal uyumlaşmanın parçalanmasının ve koordinasyonsuzluğun bir alanı olarak görülmüştür (Jung, 2020, s. 162).

Ancak bütün bu eleştirilere rağmen, yeni kamu işletmeciliği yaklaşımının tamamen başarısız olduğunu söylemek de yanlıştır. Sadece yeni kamu işletmeciliğinin başarısı ülkeden ülkeye farklılık göstermiştir. Yeni kamu yönetimi anlayışının eleştirilen temel özellikleri kamu yararını bir ürün olarak görmesi, vatandaşa değil müşteriye odaklanması, sadece verimliliği odak nokta haline getirip insani değerleri göz ardı etmesi ve kamu hizmetini girişimciliğe indirgemesi olarak sıralanabilir (Ayhan ve Önder, 2017, s. 33). Bütün bu sorunlar ve eleştiriler, kamu yönetimi alanında farklı arayışların gündeme gelmesine neden olmuştur. 1990'ların sonlarında Denhardt ve Denhardt tarafından ortaya atılan Yeni Kamu Hizmeti yaklaşımı, yeni kamu yönetimi eleştirileri üzerinde temellenmiştir. Bu yaklaşımın önemli ilkeleri demokratik vatandaşlık, sivil toplum, post modern kamu yönetimi, kurumsal hümanizm ve yeni kamu yönetimidir (Denhardt ve Denhardt, 2007, ss. 27-45).

2. YENİ KAMU İŞLETMECİLİĞİNİN ÖTESİ

1970'lerde yaşanan küresel ekonomik krizler nedeniyle müsrif, verimsiz ve hantal olarak görülen sosyal refah devletinin sorumlu tutulmuş ve bu devlet yapısının karşısında farklı bir ideoloji dünyası yaratan neo-liberal politikalar doğrultusunda 1980'lerde yeni kamu işletmeciliği anlayışı yükselmiştir. Son yirmi yılda güvensiz ve istikrarsız bir dünyanın yükselişe geçmesi, denetime duyulan ihtiyacın artması; adem-i merkezîyetçilik, deregülasyon ve delegasyon gibi kavramların, merkezileşme ve koordinasyonun yerini alması; devletlerin terör, ekonomik kriz, doğal afetler gibi sorunlarla başa çıkmadaki kapasite yetersizlikleri gibi faktörlerden yeni kamu işletmeciliği anlayışı sorumlu tutulmuştur. Bu bakış açısı doğrultusunda devletler, yeni kamu işletmeciliğinin ötesinde önlemlerini uygulayarak toplum üzerinde kontrollerini arttırmaya başlamıştır (Hammond, 2007, s. 402; Kettl, 2004, ss. 3-15; Ventriß, 2013, ss. 409-410).

Yeni kamu işletmeciliği yaklaşımının “yeni” anlayışındaki radikalliği biraz daha azaltarak, geleneksel ve yeninin iyi taraflarını harmanlama anlayışına dayanan yeni kamu işletmeciliği ötesi yaklaşımı neo-weberyen devlet ve bürokrasi modelini gündeme getirmiştir. Bu anlayışın temel özelliği devlet yönetiminde hiyerarşinin ortadan kaldırılması, denetim olmaması değil; mevcut koşullarda farklı bir hiyerarşi, denetim ve otorite biçiminin öngörülmesidir. Stratejik yönetim, insan kaynakları yönetimi veya performans yönetimi gibi uygulamalarla otorite, denetim ve hiyerarşi yeniden tanımlanmaktadır (Dunn ve Miller, 2007, s. 352). Görünüşte neo-weberyen bürokrasi, yeni kamu işletmeciliği ile geleneksel kamu yönetiminin weberyen ilkelerinin bir sentezi gibi algılanabilse de (Pollitt, 2008, s. 14), modelin devletin toplum içinde dümen tutma ve düzenleme varlığı ve güçlü bir ekonomi ve sivil toplum için garantör olmasını sağlamaya ilişkin boyutları vardır (Özdoğan, 2018, s. 606).

Yeni kamu işletmeciliği anlayışının verimlilik ve kâr odaklı yaklaşımını insani değerlerden uzaklaşmak olarak ve yeni kamu işletmeciliği anlayışının bu özelliklerini yeni kamu işletmeciliği ötesinde farklı anlayışlarla yumuşatma girişimi, Denhardt ve Denhardt tarafından “yeni kamu hizmeti” anlayışının ortaya atılmasıyla sonuçlanmıştır. Yeni kamu hizmeti yaklaşımının temel ilkeleri şunlardır: Müşteriye değil vatandaşlara hizmet etme; kamu yararı bir amaçtır; kamu hizmeti, girişimcilikten değerlidir; stratejik düşünüp demokratik davranmak; kamusal sorumluluk/hesap verebilirlik basit değildir; yönlendirmek yerine hizmet etmek; sadece verimliliğe değil, insana değer verilmeli (Denhardt ve Denhardt, 2007, ss. 42-43).

Keza yönetim yaklaşımı da yeni kamu işletmeciliği anlayışının devlet-özel sektör işbirliğine, yeni kamu işletmeciliği ötesi yaklaşımın devlet-özel sektör-sivil toplum işbirliği olarak verdiği bir cevap olarak düşünülmelidir. Devlet-özel sektör yaklaşımı vatandaş katılımı açısından dışlayıcı olurken, sivil toplumun işbirliğine dâhil olması, vatandaş katılımını sağlayacak bir kanal olması bakımından anlamlıdır. Yeni kamu işletmeciliği yaklaşımı rekabetçi market ilişkilerine; yönetim yaklaşımı ise katılımçılık ve işbirliği süreçleriyle vatandaşın kamu politikalarının belirlenmesi süreçlerine dâhil edilmesine hizmet etmeyi amaçlar (Ayhan ve Önder, 2017, ss. 41-42).

Yeni kamu işletmeciliğinin yarattığı sorunlara çare olarak yeni kamu işletmeciliği ötesinin çekirdek düşünceleri yapısal yeniden bütünleşme aracılığıyla merkezi politik düzeni sıkılaştırmıştır (Christensen ve Laegreid, 2007a). Yeni kamu işletmeciliği ötesi, diğer taraftan, yeni kamu işletmeciliğinin yarattığı koordinasyon sorununa da çözüm üretmeye çalışmıştır. Devlet kurumları ve sektörler arasındaki yatay koordinasyonun yanında bu koordinasyonun kontrolünün tepeden gelmesi gerektiğine vurgu yapılmıştır (Christensen, 2016, s. 4). Sektörler arasındaki artan koordinasyon sadece karşı sektör programlarına ve güçlü iletişim ağlarının oluşmasına neden olmakla kalmamış (Gregory, 2006; akt. Christensen, 2016, s. 4), aynı zamanda kullanıcı ya da müşteri gruplu kamu kurumları arasında işbirliği yapmak daha pragmatik uygulamalara neden olmuştur (Bardach, 1998, s. 15).

Aslında yeni kamu işletmeciliği ötesi, geleneksel kamu yönetiminin eski tanıdık denetim ve koordinasyon biçimlerini kamu yönetimi alanına geri getirmiş gibi görünmektedir. Ancak bu tanıdık yöntemleri yeni etiketlerle şekillendirmiştir. Örneğin, Avustralya’da kullanılan “whole of government (WoG)” (Halligan, 2006 akt. Christensen, 2016, s. 4) ve Birleşik Krallık idaresinde Tony Blair tarafından kullanılan “joined-up-government (JuG)” (Bognador, 2005, s. 121) hizmet sunumunda kâr amacı gütmeyen kuruluşlarla üçüncü bir işbirliği yolunu belirtmiştir (Gregory, 2006 akt. Christensen, 2016, s. 4). Christensen, bu kavramlar yerine “yeni kamu işletmeciliği ötesi (post new public management)” kavramını kullanmayı tercih etmiştir. Bunun nedeni, terimin hiyerarşik yapısal ve yatay bütünleştirici reformlar setlerinden ikisinin bir kombinasyonunu sunmasıdır. Christensen’e göre yeni kamu işletmeciliği ötesinin hedefi, insanların ortak bir kültürel mirasa ve ortak bir geleceğe sahip olmalarından dolayı, aynı kültürel teknede olduklarını vurgulayarak kolektif kültürel değerleri ve normları geliştirmektir. Ayrıca, siyasi ve idari liderler arasında sembolik etiketlerle belirtilen artan kontrol, kapasite ve koordinasyon kullanımında bir artış olmaktadır (2016, s. 4).

Yeni kamu işletmeciliği ve yeni kamu işletmeciliği ötesi reformlarının kombinasyonunun nasıl sağlanacağı; siyasi, kültürel ve çevresel faktörlere göre şekillenmektedir. Anglo-Sakson ülkelerinin yeni kamu işletmeciliği reformlarına görece olarak daha erken giriştiği söylenebilse de, bu ülkeler 1990’larda ilk kez bu reformların ötesine geçmeye başlamıştır. Oysa Kıta Avrupası ve İskandinav ülkeleri bu reformlar konusunda daha isteksiz olsa bile daha sonra yeni kamu işletmeciliği ötesi anlayışa uyum sağlamaya çalışmıştır. Amerika Birleşik Devletleri’nde, kamu yönetiminin işbirlikçi boyutuna önem verilmeye başlanmış, network yönetimine bir odaklanma ve farklı sektörler arasında işbirliği uygulamalarına yönelim gösterilmiştir (Christensen ve Laegreid, 2007b).

Kamu sektöründeki yarı özerk örgütlenme biçimlerinin yaygınlaşması, birçok ülkenin koordinasyon sağlamak ve WoG türünden uygulamaları yönetmek için girişimler başlatmasına neden olmuştur. Bu girişimler bireysel kamu sektörü örgütleri ile hayati bir öneme sahip görünen kamu sektörünün yanında hükümetin daha büyük hedefleri arasındaki yatay ve dikey bağları güçlendirir (Laegreid ve Verhoest, 2010).

Koordinasyon ihtiyacı, entegrasyon gibi sorunlara odaklanmak beraberinde WoG, JuG, yatay devlet, network devleti, işbirlikçi kamu yönetimi gibi kavramları getirmiştir. Yeni eğilim, parçalanmadan ve örgütlerde özerk tek hedeften uzaklaşarak bütünleşmeye ve çoklu kurum işbirliği ve ortaklığa doğru kayma yönündedir. Ancak bu vaatlerin uygulanması konusunda bazı zorluklar vardır. Yeni kamu işletmeciliğinin yaptığı gibi, yeni kamu işletmeciliği ötesi de her şey için uygun ve “en iyi” ölçü ve reçete sunmaya çalışmaktadır. Bu, realist bir hedef değildir (Christensen ve Laegreid, 2007b).

Yeni kamu işletmeciliği ötesi çalışmalar 1990’ların sonlarında başlamıştır. Siyasi liderlerin ve hükümetlerin bilinçli olarak farklı metotlara yönelmelerinin nedeni, siyasi liderlerin denetim güçlerini ve merkezi kapasitelerini kaybettiklerine ilişkin endişeler olmuştur. Yapısal değişikliklerin repertuarlarına reform süreçlerinin daha fazla kontrolü dahil edilmiş; dikey bütünleşme ile hiyerarşik denetim hedeflenmiş; merkez yapı bütünleşmesinin güçlendirilmesi, birimlerin siyasi denetimlerinin güçlendirilmesi, merkezi siyasi ve idari kaynak kapasitesinin artırılması gibi çabalar yoğunlaşmıştır. İngiltere’de Tony Blair hükümetinin merkezi rolünü artırması, stratejik birimler, kamu hizmeti sözleşmeleri gibi kurumlar oluşturması tam anlamıyla bu yönde atılan adımlardır. Merkezin hiyerarşik gücünün artırılması, başbakanlık kurumunun da güçlenmesine neden olmuştur. Bu durum, Avustralya ve Yeni Zelanda gibi ülkelerde daha güçlü bir denetim mekanizmasının gelişmesiyle sonuçlanmıştır. Kanada’da ise finansal yönetim, yönetim ve hesap verebilirlik rejiminin güçlenmesi söz konusu olmuştur. Bu gibi önlemler ilk zamanlarda özerkliği azaltıcı ve merkeze tabi birimleri artırıcı nitelikte görülse ve endişeyle karşılanırsa da Anglo Sakson ülkelerde olumlu sonuçlar vermiştir. Avustralya ve Yeni Zelanda’da devletin birimlerini bir arada daha iyi çalışabilir kılmak için kabine komiteleri, bakanlıklar arası işbirliği üniteleri gibi yeni örgütsel birimler kurulmuştur. Kanada hükümeti 1990’ların ortalarından itibaren inovasyon, yoksulluk, iklim değişikliği gibi sorunların üstesinden gelmek için yatay yönetim etiketli girişimler başlatmıştır (Christensen ve Laegreid, 2007b).

Bu gibi reform uygulamalarının başarıya ulaşması, kültürel yapı ile yakından ilgilidir. Takım kurma, katılımcı örgütlerin uyumlu işbirliği, hesap verebilirlik, güven, kişisel gelişim, saygı, demokratik değerler, etik değerler toplumsal kültür ile sıkı sıkıya bağlıdır. Ayrıca yeni kamu işletmeciliği ötesi reformlarla değişen liderlik anlayışı da kültürel faktörlerle yakından ilişkilidir. Yeni kamu işletmeciliği ötesi liderler geniş yetkilere sahip, dar kapsamlı kurumsal menfaatlere odaklanmaktan ziyade kolektif hedeflere odaklanmakta, kamu örgütleri arasında pragmatikliğin ötesinde iş birliği ve hizmet sunumuna yönelmelidir (Christensen ve Laegreid, 2007b).

Yeni kamu işletmeciliği ötesi anlayış, yeni kamu işletmeciliğini; yapısal devrim sonucunda rollerin ve rol belirsizliğinin yaşanması, dikey uzmanlaşmanın ortaya çıkması, işbirliğinin ihmal edilmesi, aşırı özerklik, istikrarsızlıklar, zayıf denetim, güvensizlik, gerçekçi olmayan yenileşme iddiaları gibi nedenlerden dolayı eleştirmiştir. Yeni kamu işletmeciliği ötesinin temel düşünceleri ise, yapısal entegrasyon yoluyla parçalanmanın azaltılması, yenileştirme ve yeniden düzenleme, tüm hükümet (WoG), birleşik hükümet (JuG) girişimleri, net rol ilişkileri oluşturmak, özel-kamu ortaklıkları, artan merkezileşme, kapasite geliştirme ve koordinasyon, merkezi siyasi ve idari kapasitenin güçlendirilmesi, ekolojik, tarihsel ve kültürel unsurları dikkate almak biçiminde sıralanabilir (Jun, 2020, s. 162).

Yeni kamu işletmeciliği ötesinin, geleneksel kamu yönetiminin yerini yeni kamu işletmeciliğinin alması türünden bir yer değiştirme süreci olduğu yönünde iddialar mevcuttur. Kamu yönetimi alanında yapılan reformlar setinin bir kombinasyonu, melez ve karmaşık bir sistemin ortaya çıkması gibi bir sonuç doğurma ihtimalini de taşımaktadır. Bu karmaşıklık sadece reformların nasıl kararlaştırılacağını ve uygulanacağını belirleyen kararları zorlaştırmakla kalmaz, aynı zamanda reformların beklenen etkilerini de azaltabilir. Ayrıca siyasi ve idari liderler açısından denetimi daha sorunlu hale getirebilir (Christensen ve Laegreid, 2007b).

Yeni kamu işletmeciliği reformlarının bütün ülkelerde aynı başarıyla sonuçlanmaması ve bu sistemin bazı eksikliklerinden yeni kamu işletmeciliği ötesi reformlara olan yönelme, kamu yönetiminin başladığı noktaya, geleneksel olana farklı metotlarla geri dönüşünü temsil ediyor gibi görünmektedir. Söz konusu farklı metotlar, geleneksel kamu yönetimiyle yeni kamu işletmeciliği anlayışının sentezlenmesiyle ortaya çıkmıştır. Ancak yeni kamu işletmeciliği reformları deneyimi, bir şeyi net olarak göstermektedir. Aynı reformlar ve tek tip uygulamalar, farklı kültürlerde ve farklı toplumsal yapılarda farklı sonuçlar

doğurmaktadır. Bunun için tek tip bir kamu yönetimi uygulamasının küresel boyutta dengeli bir kalkınma amacına hizmet etmesini beklemek hatalıdır. Kamu yönetimi alanında reformlar yapılırken, geleneksel, yeni, yeni ötesi gibi etiketler koymak yerine, toplumların kendilerine has özelliklerini göz önünde bulundurmak daha gerçekçi bir yaklaşımdır.

3. SONUÇ

Geleneksel kamu yönetimi anlayışı, birtakım sosyo-ekonomik, teknik, siyasi şartların değişmesinden dolayı yerini yeni kamu işletmeciliği anlayışına bırakmıştır. Geleneksel kamu yönetiminin ekonomide ve toplumda açtığı yaraları sarmayı vadeden yeni kamu işletmeciliği, geleneksel kamu yönetiminin aksine devleti minimize etmek, adem-i merkeziyetçilik, kamuda özel sektör metotlarını uygulamak, girişimci liderlik, verimlilik, sonuç odaklılık gibi kısmen ideolojik, kısmen pragmatik bir anlayışla rotasını çizmiştir. Yeni kamu işletmeciliği anlayışında, verimlilik kaygısından doğan hizmet kalitesizliği; serbestiden ve kademelerin fazla inisiyatif alabilmesinden kaynaklanan kontrolsüzlük, işletme anlayışının yarattığı hizmetlere ulaşmada sosyal eşitsizlik, vatandaş müşteri olarak gören anlayış, koordinasyon zafiyeti sıkça eleştirilere maruz kalmıştır. Bunların yanında yeni kamu işletmeciliğindeki minimal devletin, terör, doğal afetler, salgın hastalıklar gibi küresel sorunlara etkin çözüm üretme kapasitesinden mahrum olduğu gözlemlenmiştir.

Yeni kamu işletmeciliği, devleti küçülterek gücünü zayıflatmak ve koordinasyon sorunlarına neden olmak gibi özelliklerinin yanı sıra, demokratik nedenlerle de eleştirilmiş, vatandaş odaklılık ilkesini çıkış noktası olarak almasına rağmen “tam itaat bekleyen bir leviathan”a dönüşmekle itham edilmiştir. Yeni kamu işletmeciliği anlayışının geliştirdiği geleneksel-yeni sentezinin ötesinde farklı boyutlar taşıyan neo-weberyen devlet ve bürokrasi, yeni kamu hizmeti ve yönetim gibi anlayışlar, katılımcılık, demokrasi, hizmette vatandaş odaklılık gibi eksikliklere verilen bir cevaptır.

Yeni kamu işletmeciliği ötesi yaklaşımın, geleneksel weberyen modelden aldığı güçlü devlet ve merkezi bürokrasi, hiyerarşi gibi ilkeleri, yeni kamu işletmeciliği anlayışının etkinlik, etkililik, verimlilik, vatandaş odaklılık gibi ilkeleriyle çağın gereklerine göre revize etmeye çalışmıştır. Çünkü küçük ve desantralize yönetimlerin büyük sorunlara cevap vermede eşgüdümsüz ve yetersiz olduğu görülmüş ve bununla birlikte demokrasi, katılımcılık, hesap verebilirlik gibi küresel değerlerin merkeziyetçi ve büyük devletler tarafından ihlal edilmemesi amaçlanmıştır.

Bu kusurları gidermek için girişilen farklı arayışların sonucunda ortaya çıkan yeni kamu işletmeciliği ötesi reformlar, temelde devlet kapasitesini güçlendirmek için merkezileşmeyi ve devlet birimleri arasındaki işbirliğini güçlendirmek için devlet kontrolünde sıkı bir koordinasyonu esas almıştır. 1990’ların sonlarından itibaren Anglo-Sakson ülkelerde merkezileşmeye yol açan ve başarılı sonuçlar veren bu uygulama bir eskiye dönüş gibi görünmekle birlikte, eski ve yeni reformların fayda sağlama potansiyeline sahip yönlerinin bir sentezi olarak düşünülmelidir. Weber’in bürokrasi ilkeleri üzerinde şekillenmiş geleneksel kamu yönetimi anlayışı gibi birtakım gelişmelerin sonucunda bu paradigmayı altüst eden yeni kamu işletmeciliği anlayışı da idealize edilmiş ve farklı ülkelerde farklı düzeylerde başarı gösterdiğine dair sonuçlar elde edilmiştir. Yeni kamu işletmeciliği ötesi arayışların da başarılı olması aynı biçimde toplumsal koşullara bağlıdır. Reformlar setinin etiketi ve içeriği ne olursa olsun, toplumların özgül özelliklerini göz önüne almadan girişilen tek tip düzenlemelerin her yerde aynı düzeyde başarıya ulaşmasını beklemek gerçekçi değildir.

KAYNAKÇA

- Aberbach, D. ve Christensen, T. (2001). Radical reform in New Zealand: Crisis, windows of opportunities and rational actors. *Public Administration*, 79(2), 404–422. <https://doi.org/10.1111/1467-9299.00262>
- Ayhan, E. ve Önder, M. (2017). Yeni kamu hizmeti yaklaşımı: Yönetişime açılan bir kapı. *Gazi İktisat ve İşletme Dergisi*, 3(2), 19-48.
- Banelay, M., ve Kaboolian, L. (1990). Structural metaphors and public management education. *Journal of Policy Analysis and Management*, 9(4), 599-610. <https://doi.org/10.2307/3325276>
- Bardach, E. (1998). *Getting agencies to work together: The art and practice of managerial craftsmanship*. The Brookings Institution.
- Behn, R., D. (1991). *Leadership counts*. Harvard University Press.
- Bogdanor, V. (2005). *Joined-up government*. Oxford University Press.
- Boston J., Martin, J., Pallot, J. Ve Walsh, P. (1996). *Public management: The New Zealand model*. Oxford University Press.
- Bourgon, J. (2009). Why should government engage citizens in service delivery and policy paking?. in *OECD, Focus on Citizens: Public Engagement for Better Policy and Services*. OECD Publishing.
- Boyne, G. A., Farrell C., Law, J., Powell M. ve Walker, R. (2003) *Evaluating public management reforms: principles and practice*. Open University Press.
- Christensen, T. ve Yongmao, F. (2018). Post-new public management: A new administrative paradigm for China. *International Resview of Administrative Science*, 84(2), 389-404. <https://doi.org/10.1177/0020852316633513>.
- Christensen, T. ve Laegreid, P. (2007a). The whole-of-government approach to public sector reform. *Public Administration Review*, 67(6), 1057-1064.
- Christensen, T. ve Laegreid, P. (2007b). Post-NPM reforms: Whole of government approaches as a new trend. Erişim tarihi: 19.06.2020, https://www.researchgate.net/publication/291703450_Post_New_Public_Management_Reforms_Empirical_Tendencies_and_Scholarly_Challenges#fullTextFileContent.
- Cook, B. (1996). *Bureaucracy and self-government: Reconsidering the role of public administration in American politics*. Johns Hopkins University Press.
- Denhardt, J., Terry, L., Delacruz, E. R. ve Andonoska, L. (2009). Barriers to citizen engagement in developing countries. *International Journal of Public Administration*, 32(14), 1268-1288.
- Denhardt, R. B. ve Denhardt, J. V. (2007). The new public service: Serving, not steering. M.E. Sharpe. Erişim tarihi: 10.11.2020. <https://pps.uniga.ac.id/wp-content/uploads/2019/11/PUBLIC-ADMINISTRATION-The-new-public-service-serving-not-steering.pdf>
- Drechsler, W. (2005), The rise and demise of the new public management: Lessons and opportunities for South East Europe. *Uprava*, 7(3), 7-27. <https://doi.org/10.17573/cepar.v7i3.131>
- Dunleavy, P. ve Hood, C. (1994). From old public administration to new public management. *Public Money&Management*, 14(3), 9-16. <https://doi.org/10.1080/09540969409387823>.
- Dunn, W. N. ve Miller, D. Y. (2007). A critique of the new public management and the neo-weberian state: Advancing a critical theory of administrative reform. *Public Organization Review*, 7(4). 345-358. <https://doi.org/10.1007/s11115-007-0047-3>
- Fountain, J. (2001). Paradoxes of public sector customer service. *Governance*, 14(1), 55–74. <https://doi.org/10.1111/0952-1895.00151>.

- Gregory, R. (2006). Theoretical faith and practical works: De-autonomizing and joining-up in the New Zealand state sector. T. Christensen and P. Lægreid (Eds.), *Autonomy and regulation: Coping with agencies in the modern state* içinde. Edward Elgar.
- Halligan, J. (2006). The reassertion of the centre in a first generation NPM system. T. Christensen and P. Lægreid (Eds.), *Autonomy and regulation: Coping with agencies in the modern state* içinde. Edward Elgar.
- Hammond, T. (2007). Why is the intelligence community so difficult to redesign? Smart practices, conflicting goals, and the creation of purpose-based organizations. *Governance*, 20(3), 401–422. <https://doi.org/10.1111/j.1468-0491.2007.00364.x>.
- Hood, C. (1991). A public management for all seasons. *Public Administration*. 69(1), 3-19.
- Hood, C. (1995). The ‘new public management’ in the 1980s: Variations on a theme. *Accounting Organizations and Society*, 20(2/3), 93-109. [https://doi.org/10.1016/0361-3682\(93\)E0001-W](https://doi.org/10.1016/0361-3682(93)E0001-W).
- Jun, J., S. (2020). The limits of post: New public management and beyond. *Public Administration Review*. 69(1). 161-165. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6210.2008.01960.x>.
- Kaboolian, L. (1998). The new public management: Challenging the boundaries of the management-administration debate. *Public Administration Review*, 58(3), 189-193. <https://doi.org/10.2307/976558>.
- Georgia D., L. ve Kelly, R., M. (1995). *Gender power, leadership and governance*. University of Michigan Press.
- Kettl, D. (2004). *System under stress: Homeland security and American politics*. CQ Press.
- Laurence, E. L. Jr. (1996). *Public management as art, science and profession*. Chatham.
- Nagel, J. H. (1997). Radically reinventing government: Editor's introduction. *Journal of Policy Analysis and Management*, 16(3), 349-356. <https://doi.org/10.1081/PAD-100104397>.
- Osborne, R. ve Gaebler, T. (1992). *Reinventing government: How the entrepreneurial spirit is transforming by the public sector*. Addison Wesley..
- Özdoğan, M. (2018). Neo-weberyen devlet ve bürokrasi. *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 5(14), 597-608.
- Pollitt, C. ve Bouckaert, G. (2011). *Public management reform: A comparative analysis*. (3. edisyon). Oxford University Press.
- Stephens, R. (1996). Social services. B. Silverstone, A. Bollard and R. Lattimore (Eds.), *A study of economic reform: The case of New Zealand* içinde. Elsevier Science B.V.
- Terry, L. D. (1995). *Leadership of public bureaucracies: The administrator as conservator*. Sage.
- Ventriss, C. (2013). The economic crisis of 2008 and the substantive implications for public affairs. *American Review of Public Administration*, 43(6), 627–655. <https://doi.org/10.1177/0275074013499817>.
- Zanetti, L. ve Adams, G. (2000). In service of the leviathan: Democracy, ethics and the potential for administrative evil in the New Public Management. *Administrative Theory & Praxis*, 22(3), 534–554. <https://doi.org/10.1080/10841806.2000.11643470>.